

ความสัมพันธ์ระหว่างรายการโทรทัศน์กับการอ่าน

โทรทัศน์ คือ การแพร่ภาพ เสียงพูดและเสียงดนตรีไปพร้อม ๆ กัน ผู้รับสามารถจะฟังเสียงและเห็นภาพได้พร้อมกัน สถานีจะส่งภาพและเสียงออกอากาศในลักษณะของคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้า ส่วนทางด้านผู้รับก็จะต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือพิเศษสำหรับรับคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้านี้แล้วปรับให้ภาพปรากฏที่จอโทรทัศน์และเสียงที่ลำโพง โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่นิยมชมชอบมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะนอกจากจะได้ฟังแล้วมวลชนยังได้เห็นความเคลื่อนไหวประกอบสิ่งที่ได้ฟัง ทำให้เกิดความประทับใจและเห็นจริงเห็นจังมากขึ้น

รายการทางโทรทัศน์ โดยปกติแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. รายการสดที่ผลิตจากห้องส่ง คือ รายการที่ออกอากาศทันทีโดยไม่มีการบันทึกภาพ หรือเทปโทรทัศน์ไว้ล่วงหน้า

2. รายการถ่ายทอด คือรายการสดซึ่งออกรายการนอกห้องส่งแล้วถ่ายทอดเข้ามายังสถานีใหญ่ ออกรายการส่งไปยังชุมชนที่บ้านอีกทอดหนึ่ง

3. เทปโทรทัศน์คือ รายการสดแต่ไม่ได้ออกในพื้นที่ บันทึกไว้ด้วยเทปโทรทัศน์แล้วจึงนำออกอากาศในภายหลัง

4. รายการภาพยนตร์ซึ่งถ่ายทอดฉายออกทางโทรทัศน์¹

การจัดรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยก็ดำเนินการจัดตามแนวทางของต่างประเทศ เช่น รายการเสาร์สโมสรรายการนัดมอด รายการลัดไก ของสถานี

โทรทัศน์สีกองทัพบกของ 5 เป็นรายการสดที่ผลิตจากห้องส่ง รายการถ่ายทอดมาจากเวทีราชดำเนินของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกของ 5 เป็นรายการถ่ายทอด ละครชุด นิกร

¹ Rudy Bretz, Techniques of Television Production (2d. ed.; New York : McGraw - Hill, 1962), pp. 1 - 2.

กิมหงวน ของสถานีโทรทัศน์วีซีของ 9 เป็นแม่โทรทัศน์ ภาพยนตร์ขุนแผนมัจฉุภย์ ภาพยนตร์ พระทิววงศ์ ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกของ 7 เป็นรายการภาพยนตร์ ซึ่งถ่ายทอดฉาย ออกทางโทรทัศน์

โดยทั่วไป การจัดรายการโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ ให้ความรู้ ✓ ความบันเทิงแก่ผู้ชม ผู้ฟัง ดังนั้นผู้จัดรายการจะต้องคำนึงถึงผู้ชมที่บ้าน ว่าเป็นกลุ่มชนลักษณะใด ผู้จัดจะต้องศึกษาความต้องการของผู้ชม ผู้ฟัง และคำนึงถึงเวลา สิ่งที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมผู้ฟังนั้น ๆ การเลือกเนื้อหาของรายการต้องให้ความสนใจและควรมีวิธีการเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับลักษณะและประเภทของผู้ชมด้วย ต้อง คำนึงความจริง รายละเอียดและความสมเหตุสมผลของเนื้อเรื่อง ส่วนวิธีเสนอรายการ นั้นจะต้องคำนึงว่าจะเสนอในรูปแบบใด วิธีใด ต้องการพิธีกรหรือผู้แสดงชนิดใด เพื่อดึงดูด ความสนใจของผู้ชม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งตัวผู้แสดง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ค่าฟิล์มภาพยนตร์ ฯลฯ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นสิ่งสุดท้ายคือ การหารายได้หรือผู้อุปถัมภ์รายการว่าจะได้จากที่ใด และเป็นจำนวนเท่าใด²

ลักษณะของรายการโทรทัศน์

ลักษณะของรายการโทรทัศน์ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ รายการข่าว รายการสารคดี และรายการบันเทิง

รายการข่าว เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์ ข่าว หมายถึง รายงานของเหตุการณ์สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ข่าวแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะตามลักษณะที่เกิดของข่าว เช่น ข่าวภายในประเทศและข่าวต่างประเทศ เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งคือ ตามลักษณะเนื้อหาของข่าว เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าว การค้า ข่าวสังคม และข่าวกีฬา เป็นต้น ข่าวที่ดี จะต้องตอบคำถาม 6 ประการ คือ ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม และอย่างไร ในการเสนอข่าว ผู้จัดจะต้องคำนึงถึง

²Edward Stasheff and Rudy Bretz, The Television Program : Its Direction and Production (4 th ed.; New York: Hill and wang, 1968), pp. 153 - 60.

ความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ลื่น กะทัดรัด และต้องชัดเจนแจ่มแจ้งไม่คลุมเครือ ชาว
ต้องมีความเที่ยงตรง ถูกต้อง และเป็นความจริง³

รายการสารคดี สารคดีเป็นเครื่องตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของผู้ชมผู้ฟัง
ช่วยให้รายละเอียดของข่าว หรือ เล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมผู้ฟังได้เข้าใจอย่างแจ่ม
แจ้ง สารคดีที่ดีต้องมีลักษณะ 3 ประการ กล่าวคือ (1) ให้ความรู้ (2) ให้ความ
เพลิดเพลิน และ (3) เร้าอารมณ์และเกิดความรู้สึกในการโน้มน้าวจิตใจผู้ชมผู้ฟัง

สารคดีแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายวิธีแล้วแต่ลักษณะวิชาการ หรือ
เรื่องราวที่จะเสนอ แตกต่างโดยทั่วไปแล้วจะอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. ปรับปรุงหรือส่งเสริมตัวเองให้ดีขึ้น ได้แก่ การบำรุงรักษาสุขภาพ การ
เสริมความงาม และ การออกกำลังกาย เป็นต้น

2. สาธิตวิธีการที่อาจปฏิบัติได้ เช่น การแก้ไขเครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นต้น
ว่า ซอมหลังคารั่ว แก้วแตก ฯลฯ

3. แนะนำสถานที่ที่ผู้ชมผู้ฟัง ไม่น่าเคย เป็นการแนะนำให้ผู้รู้จักสถานที่พักผ่อน
หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักดี เป็นแบบสารคดีท่องเที่ยว

4. เสนอสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยได้พบ เช่น การส่งจรวดไปโลกพระจันทร์ สิ่ง
ก่อสร้างใหม่ ๆ ฯลฯ

5. บรรยายเรื่องของพฤษชาชาติและสัตว์ เช่น การดูแลรักษาของนกเขา การ
ปลูกกล้วยไม้ เป็นต้น

✓ 6. แสดงวิถีชีวิตของประชาชน เช่น ความเป็นอยู่ของชาวเขา ชาวอีสาน
เพื่อทราบว่าเขามีความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างไร

³ Mitchell V. Charnley, Reporting (New York: Holt, Rine-
hart and Winston, 1975), pp. 6-8.

7. เลาประสบการณ์ที่แปลกพิศมชาติ เช่น หนุคคอกลูกเป็นแมว เป็นต้น
8. แจงผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นการอธิบายให้ทราบถึงผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ
9. เลาเหตุการณ์สำคัญที่บันทึกไว้ เช่น เหตุการณ์สงคราม ปราบกฏการฉวมชาติ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว เป็นต้น
10. แนะนำบุคคลที่น่าสนใจ เช่น ชีวประวัติของบุคคลสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ หรือในปัจจุบัน
11. เสนอผลการสืบสวนสอบสวน เช่น การติดตามข่าวเกี่ยวกับการลอบสังหารประธานาธิบดีฟอร์ด เป็นต้น
12. ให้ข้อคิดเห็นสำคัญ ๆ เช่น ข้อคิดในการสร้างบ้านสำเร็จรูปยกเคลื่อนย้ายได้ การยกตึกให้สูงขึ้นกว่าเดิมโดยไม่ต้องขนย้ายสิ่งของ เป็นต้น
13. วิพากษ์วิจารณ์โต้ตอบ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์บ้านเมือง การโต้ตอบความคิดเห็นที่ขัดแย้ง เป็นต้น
14. จงใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน ได้แก่ วิธีการหรือเทคนิคในการสร้างอารมณ์สนุกสนานให้แก่ผู้ชมผู้ฟัง⁴
- ✓ อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะ เป็นสารคดีตามลักษณะโดยอมให้ทั้งความรู้ ความคิด และความบันเทิงแก่ผู้ชมผู้ฟังในทำนองทั้งชวนฝันและเสนอความจริง
- กร.วิลเบอร์ แชรรม (Dr. Wilber Schramm) ได้ให้คำนิยามเรื่องทำนองชวนฝันและเรื่องจริงเปรียบเทียบไว้ดังนี้

อุพาร เนื่องจำนงค์, สื่อมวลชน... วิทญกระจ่ายเสียง (พระนคร : แพรวพิทยา, 2508), หน้า 160 - 2.

เรื่องชวนฝัน

1. เชิญชวนให้ผู้ชมผู้ฟังหนีจากปัญหาในชีวิตจริงในโลกแห่งความเป็นจริง
2. เชิญชวนให้ยอมรับ ให้พักผ่อนหรือให้อยู่เฉย ๆ
3. เราอารมณ์
4. ทำให้เพลินลืมนความทุกข์ยากและปัญหาของตนเองได้เป็นครั้งคราว และพาให้ฝันดี
5. เพิ่มความบันเทิง เรียงรมย์

เรื่องจริง

1. ช้ชวนให้ผู้ชมผู้ฟังพบกับปัญหาของโลกแห่งความเป็นจริง
2. เชิญชวนให้คิด ให้ทำ ให้ชวนทวายเป็นอยู่เฉย
3. เราความคิดหาเหตุผล
4. ทำให้นึกถึงความทุกข์ยากและปัญหาที่ตนเองเผชิญอยู่หรือที่มีอยู่และชวนให้หาทางแก้ไข
5. เพิ่มความรอบรู้⁵

ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตรายการสารคดีจะต้องคำนึงถึงผลสะท้อนอันจะเกิดแก่สังคม โดยเฉพาะถ้าเป็นรายการสำหรับเด็ก ควรส่งเสริมในเรื่องจริง เพื่อให้ผู้เยาว์เกิดความมานะอดทน ความพากเพียรเพื่อสร้างอนาคตของตนเองและครอบครัว

รายการบันเทิง เป็นรายการให้ความเพลิดเพลิน ความรื่นเริงบันเทิงใจแก่ผู้ชมผู้ฟัง ช่วยให้ชีวิตประจำวันแจ่มใสผ่อนคลายความเคร่งเครียด อย่างไรก็ตามการจัดรายการบันเทิงต้องจัดให้เหมาะสมกับจิตใจ วัฒนธรรม ประเพณี ความต้องการของประชาชนและของชาติ ยิ่งกว่านั้นยังต้องคำนึงถึงการให้ความรู้ ความคิด รวมทั้งต้องแทรกคตินิยมประจำใจและประจำชีวิตในรายการด้วย

⁵เฉลิม สุทธิรักษ์, หน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ก่อนนโยบายความมั่นคงของชาติ, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (พระนคร : โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, 2510), หน้า 118 - 9.

รายการบันเทิงจัดได้หลายแบบ เช่น รายการละคร รายการเพลง รายการแสดงกลต่าง ๆ การเล่นเกมต่าง ๆ และภาพยนตร์ เป็นต้น รายการดังกล่าวเป็นรายการธรรมดา ๆ ที่ผู้ชมผู้ฟังได้ชมได้ฟังมาเป็นเวลาหลายปี มันเป็นเพียงรูปแบบของรายการโทรทัศน์เท่านั้นที่แตกต่างกัน แต่รายการโทรทัศน์ทุกรายการถูกสร้างด้วยสูตรเดียวกันเหมือนการสร้างตึกซึ่งประกอบด้วยอิฐและปูน โดยอาศัยเทคนิคของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโทรทัศน์ คือ ฝ่ายผลิตรายการซึ่งประกอบด้วย ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ช่างศิลป์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับห้องส่งและผู้ควบคุมภาพ⁶

รายการเด็ก

รายการโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกับสื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ ก็จะมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อมันสะท้อนให้เห็นโลกทรรศน์ของเด็กในบางแง่⁷

การจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเป็นทั้งงานที่ง่ายที่สุดและงานที่ยากที่สุดที่จะประสบผลสำเร็จ ง่ายที่สุดเพราะเด็กมีความอยากรู้อยากเห็นอันกว้างใหญ่ไพศาล และมีความสนใจในโลกของผู้ใหญ่มากมาย ทำให้เด็กพร้อมเสมอที่จะชมรายการเกือบทุกรายการ และยากที่สุดเพราะมีระดับที่แตกต่างกันมากในการที่จะทำให้รายการเหมาะสมกับผู้ชมซึ่งอยู่ในวัยเด็ก⁸

⁶ Stasheff, op. cit., pp. 47-48.

⁷ Ralph Garry, F.B. Rainsberry and Charles Winick, (ed.), For the Young Viewer (New York: McGraw-Hill, 1962), p. 143.

⁸ Ibid., p. 1.

ผู้ผลิตรายการเด็กจะต้องทราบว่าเด็กชม รายการโทรทัศน์ เพราะต้องการความบันเทิง ความตื่นเต้นและเพื่อการพักผ่อน ส่วนข่าวสารหรือความรู้เป็นเพียงผลพลอยได้ซึ่งเด็ก รับเข้าไว้โดยไม่รู้ตัว เพราะถ้าเด็กทราบว่ารายการใดเป็นรายการเพื่อสั่งสอนเด็กจะ ไม่ชอบชม

การจัดรายการเพื่อสนองความต้องการของเด็กไม่ว่าจะเป็นรายการประเภท ใด ผู้จัดต้องให้คุณค่าหรือสิ่งที่ดีงามแก่เด็กด้วย เกี่ยวกับค่านิยมค่านิยมที่ดีแก่เด็ก รวมทั้งให้การศึกษานานต่าง ๆ ทั้งในด้านความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันและความรู้รอบตัว

ผู้ผลิตรายการสำหรับเด็กต้องศึกษาธรรมชาติของเด็กซึ่งมีอยู่ 4 ประการดังนี้

1. การสำรวจและค้นคว้า (Exploration) เด็กมีความปรารถนาที่จะ สำรวจ เริ่มแรกด้วยการสำรวจร่างกายตนเอง สิ่งต่าง ๆ รอบตัวภายในบ้าน รายการโทรทัศน์สามารถนำเด็กไปสำรวจหรือสรรหาประสบการณ์ด้านต่าง ๆ นอกบ้านได้ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ใด ๆ ในโลก ไม่ว่าจะเป็ระยะเวลาใดหรือสถานที่ใดในประวัติศาสตร์ เด็กจะได้ไปเยี่ยมประเทศอื่น ๆ ด้วยรายการต่าง ๆ ได้เห็นวัฒนธรรมประเพณี และความเป็นอยู่ของผู้คนในประเทศนั้น ๆ เด็กจะได้พบกับบุคคลต่าง ๆ ผู้มีชื่อเสียงและ ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์⁹

การสำรวจและค้นคว้าเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สรรหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ด้วยการเดินทางไปค้นพบความจริงใหม่ ๆ แขนงดินใหม่และบุคคลใหม่ และในที่สุด เด็กก็จะได้ค้นพบความจริงเกี่ยวกับตัวเองมากขึ้น¹⁰

2. การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการแนะนำให้เด็กรู้จักกับโลก รอบ ๆ ตัว ผู้ผลิตรายการเด็กต้องพยายามแนะนำเด็กให้รู้จักสิ่งที่มีคุณค่า แนะนำการ

⁹Ibid., p. 7.

¹⁰Ibid., p. 9.

เข้าสังคมให้แก่เด็ก พยายามที่จะแนะนำให้เด็กคุ้นเคยกับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นและประสบการณ์ที่เด็กจะได้พบ เป็นการแนะนำเด็กควรจะประพฤติตนและวางตัวอย่างไร ซึ่งจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับค่านิยมทั้งในด้านศีลธรรม กิริยามารยาท คุณธรรม ศักดิ์ธรรมต่างๆ รวมทั้งสุขภาพและพลานามัย¹¹

3. การลงมือปฏิบัติ (Doing) เด็กประสงค์จะมีโอกาสกระทำด้วยตนเอง ต้องการมีส่วนร่วมในรายการ เช่น ทายปัญหา เล่นเกมสต่าง ๆ วาดภาพ และสลัก เล่นดนตรี ร้องเพลง และเล่นกีฬา เป็นต้น รายการเหล่านี้เด็กจะได้แสดงความสามารถเฉพาะตัวทั้งในด้านศิลปะและการฝีมือ ได้ปรับปรุงทักษะต่าง ๆ และได้ฝึกทักษะใหม่ ๆ ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เด็กจะมีปฏิริยาตอบสนองทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ต่อรายการโทรทัศน์ มิใช่เพียงแค่นั่งเฝ้าดูอยู่หน้าเครื่องรับโทรทัศน์เฉย ๆ อย่างเฉื่อยชา เด็กจะได้รับความกระตือรือร้นที่จะได้สนุกสนานรื่นเริงกับสิ่งต่าง ๆ¹²

4. การแสดงออก (Expression) เด็กต้องการโอกาสที่จะได้แสดงออก เพราะเด็กต้องการเป็นคนเด่นในหมู่เพื่อนฝูง ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มของเพื่อน ได้รับคำชมเชยจากทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ๆ พ่อแม่หรือครู เขาจะรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จและมีความมานะพยายามยิ่งขึ้นที่จะได้แสดงออก ไม่ประหม่าอายเมื่อจะต้องแสดงตัวในที่สาธารณะหรือต่อหน้าชุมชน¹³

การนลิตรายการสำหรับเด็ก ผู้ผลิตต้อง รอบคอบและพิถีพิถันในการจัดโดยคำนึงถึงความสามารถในการรับรู้ตามวัยและวุฒิภาวะของเด็กซึ่งมีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

¹¹ Ibid., p. 71.

¹² Ibid., p. 31.

¹³ สัมภาษณ์ นายวิจิตร ภักดิ์รัตน หัวหน้าฝ่ายโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 19 สิงหาคม 2518.

เด็กวัย 4 - 5 ขวบ ชอบฟังนิทานหรือเรื่องที่เล่าโดยใช้คำพูดที่คล้องจองมีจังหวะชัดเจน เนื้อเรื่องจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องที่เขาค้นเคย

เด็กวัย 6 - 7 ขวบ ชอบโครงเรื่องที่สนุกตื่นเต้นมากขึ้น แต่ยังเป็นเรื่องซึ่งอยู่ในแควงที่เกี่ยวกับสัตว์ นิทานปรัมปราหรือนิทานพื้นเมือง

เด็กวัย 8 - 9 ขวบ ชอบเทพนิยาย นิยายต่างแดน และยังคงสนใจเรื่องของสัตว์อยู่

เด็กวัย 10 - 12 ขวบ วัยนี้จะเริ่มสนใจโลกภายนอกมากขึ้น และชอบเรื่องชีวิตจริงมากกว่านิยาย วัยนี้เด็กหญิงและเด็กชายเริ่มมีความสนใจที่แตกต่างกัน เด็กหญิงจะเริ่มสนใจนิยายประเภทเรื่งรมย์ เรื่องเกี่ยวกับบ้าน โรงเรียน และการแต่งตัว เด็กชายสนใจกีฬาและชอบเรื่องราวของการผจญภัยเป็นพิเศษ

เด็กวัยรุ่น 13 - 16 ขวบ เด็กชายสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับการประดิษฐ์ อวกาศ การสำรวจทางทะเล เครื่องจักรกล เด็กหญิงสนใจนิทาน นิยายรัก เรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดี¹⁴

การผลิตรายการสำหรับเด็ก ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงแรงคิดของเด็กมากกว่าของตนเอง เพราะเด็กมักคิดเพื่อตนมีจินตนาการสูง ผู้ผลิตจึงต้องคำนึงว่ารายการที่จะจัดสำหรับเด็กต้องไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก หรือก่อให้เกิดความคิดฝันในทางที่ผิด¹⁵ ผู้ผลิตควรจะทราบความต้องการและความสามารถของเด็กเพื่อเป็นหลักในการจัดรายการเด็กซึ่งอาจกำหนดขอบเขตได้ ดังนี้

1. เรื่องราวซึ่งเสนอไม่ควรยาวเกินไป เช่น เล่านิทาน 5 นาที ถ้าเป็นรายการยาวเด็กจะทนนั่งอยู่นานไม่ได้ แต่ถ้าหากว่าผู้ผลิตต้องการจัดรายการครึ่งชั่วโมงจะ

¹⁴สัมภาษณ์ นายวิจิตร ภักดีรัตน์, 19 สิงหาคม 2513.

¹⁵Garry, op. cit., p. 145.

ต้องจัดรายการหลาย ๆ อย่าง เป็นสิ่งละอันพันละน้อย คือ มีรายการย่อย ๆ หลายรายการ และรายการต่าง ๆ นั้นต้องมีความแตกต่างกันจึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กไว้ได้จนจบรายการ

2. มีการเคลื่อนไหวรวดเร็ว เด็กชอบรายการที่ไม่ซ้ำซ้ำมีความฉับไว เช่น เรื่องเมืองเนรมิต ซึ่งเรื่องราวเดินเร็วถูกใจเด็ก การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้หน้าตาเด่น

3. ควรเป็นรายการซ้ำ ๆ เด็กชอบรายการซ้ำแล้วซ้ำอีก และเต็มใจที่จะได้ฟังซ้ำหรือดูซ้ำในสิ่งที่ตนให้ความสนใจ เช่น เพลงไตเติ้ลของภาพยนตร์ เพลงโฆษณาเด็ก จะชอบฟังและจำได้ขึ้นใจจนสามารถร้องได้

4. มีความมหัศจรรย์ ตัวเอกของเรื่องต้องเป็นบุคคลพิเศษมหัศจรรย์ เก่งเกินมนุษย์ธรรมดา เช่น ซูเปอร์แมน แมมคเจาเสน่ห์ หนากากเสือ และโอมกแดง เป็นต้น

5. มีความกระฉับกระฉวยในการใช้ภาษา เด็กมีความสามารถเข้าใจภาษาอยู่จำกัด ผู้ผลิตรายการเด็กต้องคำนึงถึงภาษาพูดให้เด็กฟังแล้วเข้าใจ คำพูดก็นำมาจากเทพนิยายของคัดแปลงให้เป็นคำพูดง่าย ๆ และถูกต้องตามหลักภาษา¹⁶

นอกจากนี้ผู้ผลิตรายการเด็กต้องมีคุณธรรมที่จะรับผิดชอบต่อรายการที่ตนผลิตออกมา โดยต้องมีความจริงใจที่จะผลิตรายการสำหรับเด็กและผลิตออกมาด้วยใจรัก ไม่ผลิตเรื่องราวที่สับสนยุ่งยากจนเกินไป เพราะถ้าเด็กไม่เข้าใจจะทำให้เด็กเบื่อหน่ายไม่อยากดู ดังนั้นจึงต้องพยายามใช้คำพูดง่าย ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่าย สิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กจะต้องเป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ไม่เป็นรายการที่สนับสนุนให้เด็กฝันเฟื่อง เนื้อหาและบุคลิกลักษณะของตัวละครต้องไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก ไม่ควรมีฉากที่แสดงความทารุณโหดร้าย ความอยุติธรรมหรือการแก่งแย่งชิงดี ซึ่งจะเป็นผลร้ายแก่จิตใจอันละเอียดอ่อนของเด็กในภายหลัง

¹⁶สัมภาษณ์ นายวิจิตร ภักดิ์วิรัตน์, 19 สิงหาคม 2518

ผู้ผลิตรายการเด็กควรให้ความอบอุ่นและความสนิทสนมแก่เด็ก เสมือนเขาเป็นส่วนหนึ่งของรายการ รายการเด็กจะต้องเป็นรายการที่กระจางชัดและเข้าใจง่าย เพราะเด็กจะไม่สนใจรายการที่ตนไม่เข้าใจ เขาจะสนใจสิ่งที่คุ้นเคยอยู่แล้วเท่า ๆ กับสิ่งที่แปลกใหม่ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อน นอกจากนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องคำนึงถึงเวลาที่เหมาะสมที่เด็กจะชม ช่วงเวลาที่ดีที่สุดคือ ช่วงหัวค่ำและต้องไม่นานเกินไป โดยปกติมักจะเป็นรายการครึ่งชั่วโมง สถานีโทรทัศน์ที่มีความรับผิดชอบควรจะผลิตรายการที่มีคุณภาพสูง และเป็นรายการสร้างสรรค์เพื่อสนองความต้องการของผู้ชมมากกว่าคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์อย่างอื่น¹⁷

ความสนใจต่อการอ่านของเด็ก

การศึกษาเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของเด็กส่วนมากย่ำถึงความสำคัญของอายุ เด็กซึ่งมีอายุต่างกันจะมีความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกัน เช่น เด็กเล็กชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์เรื่องราวของเด็กอื่น ๆ และเทพนิยาย เมื่อถึงวัยประมาณ 9 ขวบ จะเริ่มสนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง เด็กชายหันมาชอบเรื่องการผจญภัยในทะเลที่เด็กหญิงสนใจเรื่องบ้านและโรงเรียน เด็กหญิงแสดงความสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์และการประดิษฐ์เพิ่มขึ้น ความสนใจในเรื่องนิทานค่อย ๆ ลดลง เด็กหญิงและเด็กชายจะเริ่มมีความสนใจต่อการอ่านแตกต่างกัน เด็กหญิงจะอ่านหนังสือซึ่งเป็นที่นิยมของเด็กชายบ้าง แต่เด็กชายจะไม่ชอบอ่านหนังสือซึ่งเป็นที่นิยมสำหรับเด็กหญิง¹⁸ เพ็กกี้ ฮีคส์ (Peggy Heeks) ได้ให้ความเห็นว่าในช่วงอายุระหว่าง 12 - 14 ขวบ เด็กหญิงอ่านหนังสือ

¹⁷ Evelyn Kaye, The Family Guide to Children's Television (New York: Pantheon Books, 1974), p. 30.

¹⁸ George D. Spache, Toward Better Reading (Champaign, Ill.: Garrard Publishing, 1966), p. 166.

มากกว่าเด็กชาย และการอ่านเป็นสิ่งซึ่งเด็กชอบกระทำมากในเวลาว่าง¹⁹

เมื่ออย่างเข้าวัยรุ่น ความสนใจในการอ่านระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายยังคงแตกต่างกัน เด็กชายชอบเรื่องการผจญภัย การบิน วิทยาศาสตร์ และชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์บ้างเล็กน้อย เด็กหญิงอ่านนิยายเรื่งรมย์ โคลงกลอน นิทานเกี่ยวกับบ้าน ชีวิตในครอบครัว และเริ่มสนใจนิยายสำหรับผู้ใหญ่ สิ่งที่เหมาะสมกันคือวัยรุ่นทั้ง 2 เพศมีแนวโน้มที่จะไม่ชอบเรื่องซาส์น²⁰

นิทานลึกลับซึ่งเกี่ยวกับเขาวงกตได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเท่ากับนิทานเกี่ยวกับความรักชาติ ชีวิตบุคคล ประวัติศาสตร์และการกีฬา เมื่ออย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ความสนใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 เพศ จะเริ่มน้อยลงจนกระทั่งความสนใจนั้นจะขึ้นกับรสนิยมและบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละคนมากกว่าขึ้นกับเพศ²¹

สาเหตุที่กระตุ้นให้เด็กอ่านก็เนื่องจากความเหงา เด็กที่ไม่มีเพื่อนเล่นมักจะเหงาจึงต้องการสิ่งทดแทน เด็กจึงอ่านหนังสือเพราะหนังสือสามารถนำไปสู่โลกแห่งความสนุกสนาน คั่นเต้น ทำให้ลืมความเหงาของตนไปได้เป็นครั้งคราว และเพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดอันเป็นความรู้สึกอยู่ในอารมณ์หรือจิตใจของเด็ก เช่น รู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความมั่นคงในตัวเอง เป็นต้น เด็กก็จะชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อเรื่องซึ่งกล่าวถึงเด็กที่มีความซาดเหมือนกับตน เช่น เรื่องปลาบู่ทอง ซินเคอเรลลา เป็นต้น นอกจากนี้ความอยากรู้อยากเห็นก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่กระตุ้นให้เด็กอ่าน เพราะเด็กมีความ

¹⁹ Peggy Heeks, "What do Children like to Read?" South African Libraries, XLI (October, 1973), 73.

²⁰ Spache, op. cit., p. 166.

²¹ Spache, op. cit., p. 167.

อยากรู้อยากเห็นสูงมาก เมื่ออยากรู้อยากเห็นในเรื่องใดแล้วไม่มีใครสามารถสนองความต้องการได้ เด็กก็จะเสาะหาหนังสือมาสนองความต้องการของตนเอง²² บางครั้งเด็กอ่านหนังสือค่ายเหตุที่ต้องการหนีจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา²³

ความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก นอกจากสาเหตุต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้อ่านหนังสือแล้ว เด็กยังอ่านหนังสือเนื่องจากมีความต้องการตามธรรมชาติซึ่งมี 6 ประการคือ

1. ความต้องการที่จะรักและได้รับความรัก ความต้องการนี้เป็นความต้องการอันกับแรกของมนุษย์ทุกคน เด็กต้องการให้พ่อแม่แสดงความรักความเอาใจใส่ของตน และต้องการที่จะแสดงความรักที่ตนมีต่อพ่อแม่ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งตนได้เป็นเจ้าของ เช่น ตุ๊กตา หรือ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงซึ่งจะนำความอบอุ่นมาสู่จิตใจและความรู้สึก เช่น ได้เล่นสนุกสนาน มีเพื่อนร่วมเล่น มีสิ่งต่าง ๆ ทัดเทียมกับเพื่อน ๆ
3. ความต้องการให้สังคมยอมรับ เด็กต้องการได้รับการยอมรับในทุกแห่งทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เด็กจึงพร้อมที่จะทำตามเพื่อนฝูง เพื่อให้สังคมที่ตนอยู่รวมยอมรับคนเป็นสมาชิก
4. ความต้องการความสำเร็จ เด็กต้องการความสำเร็จในชีวิตประจำวัน เหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ แต่หากได้ประสบความสำเร็จเหนือกว่าเพื่อนเด็กก็จะเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น

²² ัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร: กวางมด, 2517), หน้า 17 - 8.

²³ Heeks, op. cit., p. 76.

5. ความต้องการการเปลี่ยนแปลง เด็กไม่ชอบความจำเจ ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เช่น เปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวภาพที่เห็น หนังสือที่อ่าน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทำให้เด็กเกิดความคึกคักเพราะชีวิตประจำวันของเด็กได้พบแต่ความจำเจซ้ำซากจนน่าเบื่อ

6. ความต้องการความสุขจากสิ่งอันเป็นสุนทรีย์ ก่อให้เกิดความจรโลงใจซึ่งแตกต่างกันตามตัวบุคคล อันเนื่องจากพื้นฐานของการศึกษา การอบรมและรสนิยมของแต่ละคน²⁴

ความต้องการตามธรรมชาติทั้ง 6 ประการนี้เป็นสื่อเชื่อมโยงไปสู่ความสนใจในการอ่าน อย่างไรก็ตามความสนใจในการอ่านของเด็กแต่ละวัยยังแตกต่างกันอีก นอกจากนี้ความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านและความยินดีที่จะอ่านก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการอ่านของเด็กด้วยเช่นเดียวกัน²⁵

ความสนใจในการอ่านของเด็กจำแนกตามลำดับอายุ ดังนี้
อายุ 2 - 4 ปี สนใจในตนเองและเด็กในวัยเดียวกัน ชอบฟังคำพูดที่คล้องจองกัน การเทกลอม การร้องเพลง

อายุ 5 - 6 ปี เริ่มมีความคิดคำนึงจินตนาการมากขึ้น ชอบเพทนิยายนิทานต่าง ๆ สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของต้นไม้ ชอบหนังสือที่มีรูปภาพ

อายุ 7 - 8 ปี ยังชอบนิทานนิยายอยู่ หวังนิทานพื้นบ้าน นิทานตำนาน สนใจเกี่ยวกับเรื่องจริงมากขึ้น สนใจอยากรู้เรื่องของเด็กอื่นในวัยเดียวกัน

²⁴ May Hill Arbuthnot and Zena Sutherland, Children and Books (4th ed.; London: Scott Foresman, 1972), p. 2.

²⁵ Ibid., pp. 3-10.

อายุ 9 - 10 ปี ความสนใจในการอ่านมีมากขึ้น ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย เริ่มมีความสนใจที่แตกต่างกัน เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุ้มกระจิม นิทานนิยาย เด็กชายชอบเรื่องการผจญภัย เครื่องยนต์กลไก และเด็กในวัยนี้ทั้ง 2 เพศจะชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น ชอบเรื่องชีวประวัติ วิทยาศาสตร์ งานอดิเรก เช่น การทำเครื่องเล่น การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ²⁶

สำหรับวัยรุ่น ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นขึ้นกับความต้องการตามธรรมชาติของวัยรุ่น กล่าวคือ

- ต้องการความมั่นใจว่าตนเป็นผู้ปกติทั้งทางกาย ใจ อารมณ์ และสังคม
  - ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระทางอารมณ์จากผู้ใหญ่
  - ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว
  - ต้องการความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องบทบาทของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานเลี้ยงชีพ ในการตั้งหลักฐานและครอบครัว
  - ต้องการมีความสัมพันธ์อันน่าพึงพอใจกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้ง 2 เพศ
  - ต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้วิธีการที่จะควบคุมธรรมชาติ
  - ต้องการที่จะได้รับความสำเร็จจากประสบการณ์โดยตรง
  - ต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและมีความรับผิดชอบ
- ต่อสังคมตามสมควรแก่ฐานะ
- ต้องการความช่วยเหลือในการแสวงหาปรัชญาชีวิตที่แน่นอน
  - ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งอันเป็นศิลปะ
- งงาม
- ต้องการโอกาสพักผ่อนและสนุกสนานเชิง²⁷

²⁶ ญจวน อินทรกำแหง, เรื่องเดิม, หน้า 43 - 5.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95 - 6.

เมื่อความต้องการของวัยรุ่นมีดังนี้ ความสนใจในการอ่านก็ต้องเป็นไปเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว ²⁸

ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นจำแนกตามลำดับอายุ ดังนี้
 อายุ 11 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องผจญภัย ลึกลับ และเพิ่มความสนใจในการค้นคว้าประติมากรรมและวิทยาศาสตร์มากขึ้น เด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน สัตว์เลี้ยง เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ และเริ่มจะชอบเรื่องเกี่ยวกับความรักกระจุมกระจิม บางทีก็ชอบอ่านนิยายผจญภัยอย่างเด็กชายเหมือนกัน

อายุ 12 ปี เด็กชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างชวบทปมไว้ให้คิด ชอบอ่านหนังสือเกือบทุกชนิด เช่น เรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติและการกีฬาเป็นต้น ส่วนเด็กหญิงยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้านในโรงเรียน ชอบเรื่องความรักกระจุมกระจิมมากขึ้น เรื่องผจญภัยยังคงชอบอยู่และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และบางทีก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับอาชีพค้าขาย ในวัยนี้เด็กหญิงเริ่มอ่านเกือบทุกอย่างเหมือนกัน

อายุ 13 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไกแต่ให้ซับซ้อนขึ้นและชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก เด็กหญิงยังคงอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ต่อไป ไม่ชอบหนังสือที่เป็นวิชาการจนเกินไป เริ่มชอบหนังสือคำประพันธ์ บทละคร เรื่องเกี่ยวกับสัตว์-เลี้ยงยังคงชอบอยู่

อายุ 14 ปี ระยะเวลาเข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่แล้ว ความสนใจจะเริ่มพุ่งลงไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะ ระยะเวลาอาจจะอ่านหนังสือน้อยลงแต่จะชอบอ่านนิยายสารมาก ขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทาง เครื่องยนตร์กลไกต่างๆ ชอบหนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนอาจเริ่มอ่านหนังสือรัก ๆ ใคร่ ๆ บางทีต้องเป็นเรื่องรวดเร็วทันใจ เด็กหญิงชอบอ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรัก-ใคร่ที่สะเทือนอารมณ์ และยังสนใจบทละคร คำประพันธ์ บางคนอาจสนใจหนังสือเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น

อายุ 15 ปี เริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและสังคมของตน เด็กชายมักชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรก และการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย

อายุ 16 - 17 ปี ความสนใจในการอ่านเริ่มเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จะมีความสนใจความต้องการและรสนิยมเป็นของตนเอง เริ่มสนใจชีวิตอย่างผู้ใหญ่ สนใจเรื่องของโลก สังคมและปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ²⁹

อย่างไรก็ตามก็มิได้หมายความว่าความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นจะขาดความเป็นไป ๗ อย่างเด็ดขาด ความสนใจนั้นย่อมต่อเนื่องและมีการซ้ำกันบ้าง แต่ส่วนมากจะมีความสนใจไปในแนวทางเช่นนั้น³⁰ ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นพอสรุปได้ดังนี้

1. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกัน น้อยนักที่เด็กชายจะชอบอ่านหนังสืออย่างเดียวกับเด็กหญิง
2. ในขณะที่วัยรุ่นชายพอใจหนังสือที่มีความเคลื่อนไหวเร็ว เขาจริงจัง เขาจะไม่ชวนให้สะพานสะเทือนใจ เด็กหญิงค่อนข้างชอบเรื่องของความรัก
3. เด็กหญิงบางคนชอบอ่านหนังสือที่เขียนสำหรับเด็กชาย แต่เด็กชายน้อยคนนักที่จะชอบอ่านหนังสือที่เขียนสำหรับเด็กหญิง
4. เด็กหญิงในวัยรุ่นกลาง (13 - 14 ปีขึ้นไป) ส่วนมากจะอ่านนวนิยาย แต่วัยรุ่นชายในวัยเดียวกันจะชอบอ่านเรื่องสารคดี
5. มีหนังสือน้อยเล่มที่วัยรุ่นหญิงและชายจะชอบจริง ๆ
6. เมื่อวัยรุ่นทั้งสองเพศใกล้วัยของผู้ใหญ่ขึ้น ความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกันอยู่มากนั้นจะค่อย ๆ ลดลง

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96 - 7.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 98.

7. วัยรุ่นหญิงไม่ชอบเรื่องที่หาอ่านโหดร้าย ชอบอ่านนวนิยาย ส่วนวัยรุ่นชายจะชอบชีวประวัติและสารคดีมากกว่า แต่ความแตกต่างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเคยชินและรสนิยมของแต่ละบุคคลประกอบด้วย

8. ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเพศเดียวกันสนใจแตกต่างกันคือ อายุ

9. ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้การอ่านแตกต่างกันคือ สติปัญญา

10. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากที่บ้าน โรงเรียน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การอ่านแตกต่างกัน และในกรณีนี้เรื่องของเพศไม่ใช่ประเด็นที่ทำให้แตกต่างกัน

11. รูปเล่มของหนังสือมีส่วนส่งเสริมหรือบั่นทอนความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นด้วยเหมือนกัน วัยรุ่นไม่ชอบหนังสือที่หนาและใหญ่เกินไปแต่ชอบตัวหนังสือไปรงศา มีบทสนทนามากกว่าการพรรณนาหรือบรรยาย เรื่องเดินเร็ว รูปภาพไม่จำเป็นมากนัก และลักษณะรูปเล่มไม่ควรให้มองดูเป็นหนังสือสำหรับเด็กเกินไป เพราะจะทำให้ "ศักดิ์ศรี" ของความเป็น "เด็กโต" ของเขาลดลงไป³¹

การสำรวจความสนใจในการอ่านของนักเรียน

เอกสารวิชาการเรื่องความสนใจในการอ่านหนังสือของนักเรียน (โรงเรียนราชินี) ของ นางสาวพวงทอง ศิริสาส์ ประกอบการสัมมนาเรื่อง หนังสืออ่านสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 11 ถึง 16 ปี ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่าง วันที่ 28 พฤศจิกายน ถึง 13 ธันวาคม 2509 นางสาวพวงทอง ศิริสาส์ ซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์ปฏิบัติงานในฐานะบรรณารักษ์เต็มเวลามากกว่า 5 ปี กล่าวว่า ยังประมาณความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ได้ถูกต้องนัก อย่างไรก็ตามก็คิดโดยการสังเกตจากการที่นักเรียนเลือกหนังสือไปอ่านก็อาจกล่าวได้ว่าเด็กสนใจหนังสือเหล่านี้

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 98 - 9.

นวนิยายอิงเรื่องต่าง ๆ เช่น อิงประวัติศาสตร์ อิงวิทยาศาสตร์

หนังสือที่ระลึกประจำปีของโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย

นวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น

คู่มือแบบเรียน

เรื่องมหัศจรรย์ทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่เป็นวิชาการจนเกินไป

หนังสือคำประพันธ์ต่าง ๆ

หนังสือเกร็ดความรู้ที่สนุก ๆ มีรูปภาพประกอบ รวมทั้งหนังสือนำเที่ยวประ-

เทศต่าง ๆ

ชีวประวัติแปลก ๆ

เรื่องเบ็ดเตล็ดเบา ๆ

เรื่องตลก ๆ

เรื่อง ผี วิญญาณ

นวนิยายกระจุกกระจิม

เรื่องเกี่ยวกับพระราชวงศ์ทั้งไทยและต่างประเทศ

นิตยสารทั้งไทยและต่างประเทศ สำหรับต่างประเทศนิยมรูป³²

ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กมีปัจจัยควรคำนึงถึง ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ถ้าที่บ้านของเด็กมีหนังสือชนิดใด เด็กมักอ่านหนังสือ

ชนิดนั้น ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็ก ถ้าผู้ปกครองไม่ชอบอ่านและไม่เอาใจใส่เด็ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

32 คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยองค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องหนังสือ-

สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 11 - 16 ปี ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

28 พฤศจิกายน - 13 ธันวาคม 2509 (พระนคร : กรมวิชาการ, 2510),

เด็กมักไม่สนใจหนังสือ มักชมโทรทัศน์หรือไปเที่ยวไปเล่น เด็กที่กองช่วยงานบ้านแม่จะสนใจอ่านก็ไม่มีเวลาอ่าน

2. สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ความเอาใจใส่ของครู การจัดห้องสมุดที่ดี ย่อมมีอิทธิพลต่อความสนใจในการอ่านของเด็ก

3. เพศ เด็กชายมักชอบเรื่องวิทยาศาสตร์ ผจญภัย ลึกลับ โลกเฒ่า เด็กหญิงสนใจเรื่อง รักถนอมกระจัด

4. วัย อายุที่ต่างกันของเด็กก็ทำให้ความสนใจแตกต่างกัน³³

เด็กจะสนใจหนังสือมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านของเด็กด้วย เด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูงมักอ่านหนังสือมากกว่าเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำกว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กขึ้นกับสิ่งแวดล้อมที่บ้านถ้าผู้ปกครองเอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก เด็กยอมอ่านหนังสือได้ก็คิดว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ สติในการเลือกหนังสืออ่าน ผู้ปกครองบางคนห้ามเด็กอ่านหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียนเพราะกลัวเด็กใจแตก ทำให้ชอบสายในการอ่านของเด็กแคบ ทำให้เด็กไม่สนใจอ่านและไม่มีความสามารถในการอ่านเท่าเด็กที่มีอิสระในการเลือกหนังสืออ่าน เวลาเป็นอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความสามารถในการอ่านไม่เท่ากัน เด็กที่กองช่วยทำงานบ้านมักจะไม่ใคร่ได้อ่านหนังสือ บางรายไม่มีเวลาแม่แต่จะทำการบ้านด้วยซ้ำ ทำให้มีความสามารถในการอ่านไม่เท่าเด็กที่มีเวลาอ่านมาก³⁴

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116 - 8.

อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ต่อการอ่านของเด็ก

เรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อการอ่านของเด็กได้มีการเขียนกันมากมายแล้ว แต่ไม่มีใครหนึ่งผู้ใดอาจกล่าวลงไปให้เด็กขาดใจว่าเป็นอย่างไร ส่วนใหญ่มักจะกล่าวเหมือน ๆ กันคือ รายการโทรทัศน์มีส่วนที่จะทำให้เด็กอ่านน้อยลง และมีส่วนกระตุ้นให้เด็กอ่านมากขึ้นเช่นกัน

สื่อมวลชนชนิดแรกที่เด็กรู้จักคือ หนังสือนิทานต่าง ๆ ซึ่งเด็กรู้จักจากการเล่านิทานของพ่อแม่ก่อนนอน เด็ก ๆ จะรู้จักโทรทัศน์เมื่ออายุ 2 ขวบโดยบุคคลอื่นเปิดให้พออายุ 3 ขวบเด็กก็อาจจะบอกรายการที่ชอบใจ เช่น ภาพยนตร์การ์ตูนหรือภาพยนตร์ที่มีชีวิตสัตว์เป็นตัวละครของเรื่อง และจะชอบดูภาพต่าง ๆ จากหนังสือควย ตั้งแต่อายุ 3 - 6 ขวบ เด็กจะรู้จักมีรายการโปรดของตนเอง ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียนเด็กมักจะเคยไปโรงภาพยนตร์ก่อน และจากการสำรวจพบว่า เด็กก่อนจะอ่านหนังสือเล่มแรกหรือภาพยนตร์เรื่องแรกเด็กจะดูรายการโทรทัศน์เรื่องก่อน³⁵

แทบจะไม่ตองเนกกันเลยวาทโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กอย่างไร เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีการคำนวณกันว่า มีเด็กอเมริกันอายุต่ำกว่า 12 ขวบ จำนวน 27 ล้านคนดูรายการโทรทัศน์วันละ 70 ล้านชั่วโมง ดังนั้นโทรทัศน์ต้องมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมากศาล แต่ไม่มีใครรู้อย่างแน่ชัดว่าอิทธิพลที่แท้จริงที่โทรทัศน์มีต่อเด็กคืออะไร³⁶

³⁵ Wilbur Schramm, Jack Lyle, and Edwin B. Parker, Television in the Lives of Our Children (Stanford, Calif: Stanford University Press, 1968), p. 24.

³⁶ Harry J. Skornia and Jack William Kitson, Problems and Controversies in Television and Radio (Palo Alto, Calif: Pacific Books, 1968), p. 27.

* โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กอย่างใหญ่หลวง โทรทัศน์ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตตั้งแต่เด็กจำความได้ เพราะเด็กมีโอกาสชมทุกวัน และโทรทัศน์ส่งถึงบ้าน โทรทัศน์สามารถให้ภาพและเสียงในขณะเดียวกัน จึงมีอิทธิพลมากกว่าการฟังหรือการอ่าน เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาของภาพก่อนที่จะเรียนรู้ถึงการพูด ดังนั้นโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่ออารมณ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความคิดของเด็กอันเป็นวัยที่อ่อนไหวง่ายและเสี่ยงต่อการเป็นอันตรายได้ง่าย³⁷

โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันทุก ภาพ เสียง และความเคลื่อนไหวทางบุคคลโดยปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะกลายเป็นคนตาบอดหูหนวกและเป็นอัมพาต ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตประจำวันของเด็กไปแล้ว

N. 9
หน้า 55

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าโทรทัศน์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดในวงการโฆษณา การศึกษาและการโฆษณาชวนเชื่อ โทรทัศน์สามารถทำให้เด็กเป็นเด็กดีหรือเด็กไม่ดีได้ โทรทัศน์มีส่วนสำคัญต่อวัฒนธรรมและการบันเทิง เป็นแหล่งความรู้สมัยใหม่สำหรับคนนับล้าน ๆ คน³⁸ โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกชนชั้นมีโอกาสจะชมได้ โทรทัศน์ได้เปรียบกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นเพราะผู้ชมสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงพร้อมกัน บอมนำใจเขาใจและจำได้มากกว่า ยิ่งกว่านั้นภาพที่ส่งมายังมาถึงบ้านโดยตรงไม่ต้องออกไปดูถึงโรงภาพยนตร์

คุณสมบัติสำคัญของโทรทัศน์ คือ แสดงภาพที่เหมือนจริงและจับใจได้ ทำให้เกิดความเลื่อมใสได้ และสามารถชักจูงใจได้ง่ายโดยเฉพาะเด็ก และทำให้ผู้ชมเกิดความทรงจำติดตาได้นาน แม้อาจจะผิดเพี้ยนไปจากความจริงบ้างก็อาจจะสามารถชักจูงได้ง่าย และภาพจะช่วยปลูก "อารมณ์นั้น" ของเด็กได้มากกว่าผู้ใหญ่

³⁷ Ibid., p. 279.

³⁸ Loc. cit.

สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโทรทัศน์คือ ก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ทักษะคติ
 ค่านิยมและรูปแบบของพฤติกรรม สิ่งเหล่านี้จะมีความรุนแรงยิ่งขึ้นโดยรายการ
 ละครและภาพยนตร์ประเภทต่อไปนี้

รายการตลกที่ไร้สาระ พอดีโหดร้าย หรือตำรวจที่ทุจริต
 แม่ที่ไร้เดียงสา และครูที่ปราศจากความสามารถ
 วัยรุ่นที่แสวงหาความสุขโดยไม่สนใจความผิดชอบชั่วดีจนกลายเป็นสมาชิกที่
 เป็นอันตรายต่อสังคม

อาชญากรที่ร้ายแรงจากการก่อกรรมทำชั่วและตายตอนจบ³⁹
 สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กเก็บเอาไว้เป็นตัวอย่าง และพยายามเลียนแบบพฤติ
 กรรมเหล่านี้ แม้วาผล: จะไม่เกิดขึ้นทันทีแต่เด็กในวัยซึ่งง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง
 ที่สุดจะค่อย ๆ สะสมความรู้สึกเหล่านี้เป็นระยะเวลาหลาย ๆ ปี

สิ่งที่เด็กเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์อีกอย่างหนึ่งก็คือ ความสับสนระหว่าง
 ความจริงและจินตนาการ เพราะเด็กขาดประสบการณ์ที่จะแยกแยะระหว่างความจริง
 และจินตนาการ และภัยเหตุที่การพัฒนาการทางสมองยังไม่เต็มที่ จึงเป็นการเรียน
 รู้ที่เสี่ยงอันตราย

สำหรับรายการที่สร้างจินตนาการให้เด็ก จะทำให้เด็กเกิดความอยากรู
 อยากรู้เห็นจนเลยเถิด การเลียนแบบหรือพฤติกรรมตอบสนองซึ่งเกิดจากความคิดที่
 สับสน และก่อให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับคุณค่าของมนุษย์ เพราะรายการเหล่านี้ไม่
 ให้ความคิดที่แจ่มชัดเกี่ยวกับความดีหรือความเลว ความฉลาดหรือความโง่เขลา
 ประการสุดท้ายที่เด็กเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ คือ เสริมแนวโน้มนิยมที่มีอยู่
 แล้วให้เป็นไปเร็วยิ่งขึ้น เด็กมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่อยู่แล้ว

³⁹ Ibid., p. 280.

และรายการโทรทัศน์จะทำให้การเลียนแบบมีประสิทธิภาพและเร็วขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมเลว ๆ ซึ่งมักเกิดกับเด็กที่เข่าว้ายและเด็กหญิง⁴⁰

โทรทัศน์ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางถึงอิทธิพลของมันที่มีต่อเด็ก ดังที่กล่าวมาแล้ว นักวิจัยหลายคนพิจารณาถึงอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ต่อเด็ก แต่มีนักวิจัยอีกหลายคนพิจารณาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ต่อการอ่านของเด็ก ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างโทรทัศน์และการอ่านเป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรง และประชาชนจำนวนมากมีความเห็นว่าโทรทัศน์มีผลเสียอย่างรุนแรงต่อการอ่านของเด็ก แต่เมื่อไม่กี่ปีมานี้เองความเห็นดังกล่าวได้เปลี่ยนไป และประชาชนจำนวนมากเชื่อว่าโทรทัศน์ไม่มีผลในทางเลวร้าย ความจริงโทรทัศน์มีส่วนดีเนื่องจากสามารถจะกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือหรืออย่างน้อยก็กระตุ้นถึงความสำคัญของหนังสือ⁴¹

X โทรทัศน์เป็นสื่อที่เด็กคิดออกคิดใจมาก เพราะการดูโทรทัศน์เด็กใช้เพียงตาและหูก็จะได้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวติดต่อกัน โดยไม่ต้องใช้เสียงก็เห็นทั้งภาพที่มีชีวิตชีวาสนุกสนานโดยไม่ต้องใช้ความสามารถ การอ่านเด็กต้องใช้ความสามารถและความพยายามจับสายตามนตร์หนังสือเพื่อทำความเข้าใจกับข้อความที่อ่าน สำหรับเด็กที่ชอบอ่านหนังสือนั้นเนื่องจากเด็กได้อ่านหนังสือสักครั้งหนึ่งแล้วจำได้แม่นยำ เด็กก็จะชอบอ่านเพราะเกิดความสนุกสนานตื่นเต้นที่จะเอาชนะความยากลำบาก และรู้สึกว่าการอ่านหนังสือนั้นเท่าเทียมความสามารถ⁴²

⁴⁰Ibid ., pp. 280 - 1.

⁴¹Anna Home, "Television and its Effect on Children's Reading," School Librarian, XVII (March, 1969), 18 - 20.

⁴²Gordon N. Ray, "T.V. is Not a Book," Ontario Library Review, LVII (September, 1973), 198.

ศาสตราจารย์ฮิลด์ ที่ ฮิมเมลวิท (Hilde T. Himmelweit) และนักวิจัยซึ่งเป็นผู้ร่วมงานหลายคนได้วิจัยในหัวข้อ โทรทัศน์และเด็ก รายงานว่า รายการโทรทัศน์จะ
 ทำให้ความสนใจการอ่านของเด็กวัยคน ๆ ลดลง แต่เมื่อโตขึ้นเด็กจะหันมาอ่านหนังสือ
 เหมือนเดิม หลังจากการอ่านที่ขาดช่วงไปจะกลับมาสู่การอ่านระดับเท่าเดิม และจะทำให้
 กระตุ้นเด็กให้อ่านมากขึ้นหลังจากได้ดูโทรทัศน์หลายปี หนังสือจำนวนมากเป็นที่ต้องการทั้ง
 ในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน เด็กประเภทที่ดูโทรทัศน์แล้วอ่านน้อยลงเมื่อ
 กลับมาอ่านอีกจะอ่านหนังสือสารคดีมากกว่าหนังสือการ์ตูน⁴³

เมื่อเด็กเริ่มดูโทรทัศน์สักครั้งหนึ่งแล้วเด็กก็จะอ่านหนังสือน้อยลง แต่จะน้อย
 ลงเท่าใดขึ้นกับความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน ขึ้นกับบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันภูมิหลัง
 ทางการเงินที่แตกต่างกัน ระดับสติปัญญาที่ต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน ยิ่งกว่านั้นยังขึ้นกับ
 ความสามารถรับรู้และการตอบโต้ที่ต่างกันต่อรายการโทรทัศน์เดียวกัน อิทธิพลของราย
 การโทรทัศน์ที่มีต่อการอ่านจะเกิดมากกับเด็กสติปัญญาปานกลาง แต่มีผลน้อยมากต่อเด็ก
 ฉลาด ถ้าเด็กที่ไม่เคยชมโทรทัศน์มาก่อนแต่อ่านหนังสือการ์ตูนมาก เมื่อได้ชมโทรทัศน์
 แล้ว โทรทัศน์จะดึงเด็กให้ห่างออกจากการอ่านหนังสือการ์ตูน การอ่านหนังสือการ์ตูนจะ
 ลดลงเพราะว่าเด็กชมรายการการ์ตูนจากโทรทัศน์จนเบื่อแล้ว⁴⁴ เด็กดูทีละเวลาให้กับโทรทัศน์
 สัปดาห์ละ 12 ถึง 24 ชั่วโมง เด็กอายุ 12 - 13 ปีชมโทรทัศน์วันละ 3 ชั่วโมง เมื่อเด็ก
 มีโทรทัศน์ที่บ้านเด็กวัยรุ่นจะไปชมภาพยนตร์น้อยลง อ่านหนังสือการ์ตูนน้อยลง อ่านนวนิยาย

⁴³ Penelope Jenkins, "Children's Reading and Children's Television : a Survey of 6 and 7 year-old Children in Leeds," Journal of Librarianship, III (April, 1971), 137.

⁴⁴ Hilde T. Himmelweit, A.N. Oppenheim, and Pamela Vince, Television and the Child (London: Nuffield, 1969), pp. 23-4.

ในนิตยสารน้อยลง ใช้เวลาฟังวิทยุน้อยลง เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถชดเชยได้ด้วยโทรทัศน์ ในทางตรงข้ามโทรทัศน์แทบจะไม่มีผลต่อการอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือสารคดี เพราะว่าการอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือสารคดีได้รับรสที่แตกต่างจากโทรทัศน์⁴⁵

ปลายปี 1969 ดร.เจมส์ อี แอลเลน (Dr. James E. Allen) ซึ่งเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการศึกษาของสหรัฐได้มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอ่านหนังสือ โลกกล่าวคำปราศรัยในรัฐสภาว่า มีจุดมุ่งหมายของการฟื้นฟูการอ่านของเด็ก โดยวางเป้าหมายว่าจะพยายามส่งเสริมให้มีการอ่านกันมากขึ้น และประธานาธิบดี นิกสันได้กล่าวสนับสนุนว่า การอ่านจะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองและเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติ ข้อสำคัญการพัฒนาการอ่านของเด็กต้องให้เข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนด้วย⁴⁶

ดร. แอลเลน ได้จัดตั้งโครงการทดลองขึ้นโครงการหนึ่งเพื่อศึกษาว่า เด็กอายุ 7 - 10 ปี ชอบอ่านหนังสือประเภทใด และมีความสามารถในการอ่านมากน้อยเพียงใด มีความเชื่อว่าโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญต่อการอ่านมาก จึงต้องการสำรวจเกี่ยวกับโทรทัศน์และการอ่าน โดยใช้โครงการทดลองนี้ร่วมกับสถานี Children's Television Workshop (C T W) โดยให้สถานี CTW ผลิตรายการสำหรับเด็กและประเมินผลว่ามีอิทธิพลต่อการอ่านอย่างไร เมื่อประเมินค่าแล้วจึงไปสำรวจที่ตัวเด็กว่ารายการนั้น ๆ มีผลต่อเด็กอย่างไรบ้าง โครงการนี้เริ่มเมื่อฤดูใบไม้ผลิในปี 1970 โดยจัดรายการซีซามีสตรีท (Sesame Street)

⁴⁵ Unesco, The Effects of Television on Children and Adolescents (Reports and Paper on Mass Communication No. 43. Paris, 1964), p. 9.

⁴⁶ Children's Television Workshop 1970 - 1971 : a Proposal (Princeton, N.J. Educational Testing Service, 1970), p. 47.

สาเหตุที่ทดลองร่วมกับสถานี CTW เนื่องจาก ดร. แอลเลน ไคบเตรียมจากการนำโทรทัศน์ไปสอนในห้องเรียน ผลปรากฏว่าเด็กรู้สึกเบื่อเพราะเด็กรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ดู เด็กชอบรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ มากกว่าเพราะรู้สึกว่าการดูเพื่อความบันเทิงมีคุณค่าเพราะถูกบังคับให้ดู เด็กจึงชอบรายการและตั้งใจดู เด็กจะประทับใจในตัวละครและจำทุกอย่างที่ได้เห็น สถานี CTW ได้ให้ความร่วมมืออย่างดีโดยศึกษาว่าปัจจัยสำคัญที่เด็กชอบมีอะไร เด็กชอบรายการประเภทใดแล้วจึงผลิตรายการประเภทนั้นออกมา เด็กจึงสนใจและชอบรายการนั้น ๆ มาก⁴⁷

สถานี CTW จะศึกษาหลักสูตรของโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนอายุ 7 ถึง 10 ปี แล้วนำมาผลิต เช่น ภาพยนตร์ชีวิตสัตว์ การท่องเที่ยววนจุ่มซึ่งเด็กชอบและเป็นการให้ความรู้ รายการที่จัดเป็นภาพยนตร์บาง มีคนเล่าให้เด็กฟังบ้าง และมีปัญหาให้เด็กตอบบางรายการตอบปัญหาทางโทรทัศน์เด็กสนใจมาก เมื่อเด็กดูเด็กก็ต้องการจะประสบความสำเร็จ เมื่อมีการถามคำถามเด็กจะพยายามค้นหาคำตอบ ทำให้เด็กต้องไปอ่านหนังสือเพื่อไปตอบแข่งขัน⁴⁸

เมื่อวิจัยได้ว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กแน่จึงได้วิจัยต่อ ครั้งนี้ได้เชิญนักวิจัย นักการศึกษา นักจิตวิทยามาร่วมเพื่อศึกษาว่าเด็กแต่ละวัยควรอ่านหนังสืออะไรและอยากรู้เรื่องอะไรบ้าง แล้วจึงให้ผู้ผลิตรายการนำไปพิจารณาว่า ถ้าจะให้เด็กอ่านหนังสือดังกล่าวควรผลิตรายการรูปใด รายการที่ผลิตจะนำเรื่องตอนใดตอนหนึ่งในบทเรียนไปสร้างเป็นภาพยนตร์ เด็กก็กระตือรือร้นที่จะดู เพราะว่าเป็นภาพยนตร์ 5 - 10 นาที ซึ่งสั้นและน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อเหมือนนั่งฟังครูอธิบายในห้องเรียน⁴⁹

⁴⁷ Ibid., p. 48.

⁴⁸ Loc. cit.

⁴⁹ Ibid., p. 49.

รายการที่จัดขึ้นผลปรากฏว่าส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวางขึ้น และการที่จะทำ
ให้มีผลต่อการอ่านของอาศัยความร่วมมือจากครู เพราะครูสามารถจะแนะนำได้กว่าเรื่องนี้ ๆ
ในรายการโทรทัศน์อ่านได้จากหนังสือเล่มใด

โครงการขั้นต่อไป คือ ให้ครูและบรรณารักษ์เลือกหนังสือที่เด็กควรอ่านแล้วส่งราย
ชื่อมาให้ทางสถานี ทางสถานีก็จะจัดรายการตอบปัญหาโดยนำมาจากหนังสือที่ครูและบรรณ
ารักษ์เสนอแนะให้ โดยจัดรายการควยวิธีการดังนี้

1. ทางสถานีจะบอกเด็กในรายการโทรทัศน์เลยว่า ปัญหาที่ถามควรจะค้นหาคำ
ตอบได้จากหนังสือเล่มใด
2. แนะนำว่า ถ้ามีข้อสงสัยใด ๆ ก็ตามให้ไปปรึกษาครูและบรรณารักษ์
3. บางครั้งก็ถามคำถามลอย ๆ โดยไม่แนะว่าจะหาคำตอบได้จากที่ใด ให้เด็กไป
หาคำตอบเอง เวลาเฉลยคำตอบพิธีกรก็จะนำหนังสือเล่มนั้น ๆ คัดตอนนั้น ๆ มาอ่านให้
เด็กฟัง⁵⁰

ผลที่เกิดขึ้นทำให้เด็กอยากดูอยากเห็นและอยากอ่านหนังสือเล่มนั้นมากขึ้น เด็กที่
ตอบถูกโดยอาศัยหนังสือเล่มนั้นจะเกิดกำลังใจอ่านหนังสือเล่มนั้นต่อไป เด็กที่ตอบผิดก็จะไป
อ่านหนังสือเล่มนั้นเพื่อต่อไปจะได้ออกถูก เป็นการส่งเสริมให้เด็กที่อ่านอยู่แล้วอ่านมากขึ้น
และเด็กที่ไม่เคยอ่านให้เริ่มอ่าน⁵¹

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรจัดขึ้นทุกวันไม่ว่าจะนาน ๆ ครั้ง สามถึงสี่วันครั้งหรือ
สัปดาห์ละครั้ง ความยาวไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมง การจัดทุกวันจะเป็นการกระตุ้นให้เด็ก
อ่านอยู่เสมอ เด็กจะคอยอ่านหนังสือทุก ๆ วัน การทำเช่นนี้ดีกว่านาน ๆ จัดครั้งเพราะ
จะทำให้การอ่านของเด็กขาดตอน ตัวอย่างรายการโทรทัศน์ที่ตีพิมพ์และมีผลต่อการอ่านคือ
รายการ ซีซามี่ สตรีท (Sesame Street)

50
Loc. cit.

51
Ibid., p. 50.

ซีซามี สตรีท เป็นรายการโทรทัศน์ที่ผลิตโดยโครงการโทรทัศน์สำหรับเด็กออกอากาศตั้งแต่ 10 ธันวาคม 1969 เป็นรายการหนึ่งซึ่งประสบความสำเร็จมากในประวัติศาสตร์ของการออกอากาศในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากรายการนี้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการให้ความรู้ขั้นพื้นฐาน ซีซามี สตรีท เป็นรายการที่เข้าถึงผู้ชมมากกว่า 3 ล้านครอบครัวและมีเด็กกว่า 6 ล้านคนในสหรัฐอเมริกายมรายการนี้⁵²

โครงการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนี้เป็นโครงการทดลอง 2 ปี ได้รับงบประมาณจำนวน 160 ล้านบาท ระยะเวลาประมาณ 18 เดือนในการทำวิจัยและผลิตรายการ โดยความเห็นชอบจากประชาชน รวมทั้งสถาบันคาร์เนกี (Carnegie Corporation) มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) สำนักงานวิจัยของสำนักงานเพื่อการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (Bureau of Research of U.S. Office of Education) มูลนิธิมาร์เคิล (Markle Foundation) และบริษัทการกระจายเสียงเพื่อมวลชน (Corporation for Public Broadcasting)⁵³

ในอังกฤษสถานี British Broadcasting Cooperation (BBC) ได้จัดรายการซึ่งเชื่อมระหว่างโทรทัศน์และโลกของหนังสือเด็กคือรายการ แจ็กกาโนรี (Jackanory) ซึ่งเป็นรายการเล่านิทาน 15 นาทีประจำวัน เพื่อเด็กวัยระหว่าง 5 ถึง 9 ขวบ แต่ตัวเลขจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่าผู้สนใจชมรายการนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ชมวัยต่ำกว่า 5 ขวบและมากกว่า 9 ขวบ ในขณะที่รายการเด็กส่วนมากที่ออกอากาศเป็นรายการเพื่อให้ความรู้ แต่จุดประสงค์เบื้องต้นของรายการแจ็กกาโนรีกลับจัดเพื่อความบันเทิง ไม่มีการย้ำโดยตรงว่าหนังสือเป็นสิ่งที่ดี การจัดทำใด ๆ ในทำนองนี้เป็นการกระทำทางอ้อม และรายการนี้ก็ยังคงดำเนินตามจุดประสงค์เบื้องต้นดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่ผู้ผลิตรายการหวังว่ามันจะนำเด็กไปยังหนังสือและการอ่าน⁵⁴

⁵² Ibid., p. 1.

⁵³ Ibid., p. 2.

⁵⁴ Anna Home, "Television and its Effect...", p. 18.

รายการนี้เน้นหนักในการเล่นนิทานและสามารถทำหน้าที่ในการเล่นนิทานได้ดีกว่าพ่อแม่ เนื่องจากได้เปรียบกว่าเพราะสามารถเชิญนักเล่นนิทานเด่น ๆ ในประเทศมาเล่นนิทานในรายการได้ ขอบเขตเนื้อหาของรายการก็กว้างขวางไม่จำกัดว่าจะเป็นนิทานในอดีตหรือปัจจุบัน ทั้งที่ได้รับความนิยมและไม่ได้รับความนิยมจากทั่วโลก กล่าวคือจะเป็นนิทานใด ๆ ก็ได้ที่ให้ความบันเทิง ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัย และเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจ เพราะเด็กอาจจะเบื่อถ้าจัดแค่นิทานโบราณและตำนานปราสาทนั้นหลักการคัดเลือกเรื่องจึงแบ่งนิทานเป็นประเภทต่าง ๆ 5 ประเภท ดังนี้

1. นิทานเรื่องยาวแสดงเป็นตอน ๆ คิดต่อกัน 5 ตอนจบ โดยปกติคัดแปลงจากนวนิยายสำหรับเด็กซึ่งพิมพ์เป็นเล่มแล้ว

2. หนังสือภาพ ปกติเป็นรายการเพื่อเด็กเล็กเป็นการเล่นนิทานจากหนังสือภาพ รายการนี้จะนำหนังสือภาพมาแสดงด้วยเพื่อให้เด็กได้เห็นหนังสือ

3. นิทานตำนานรวมทั้งเทพนิยายและนิทานพื้นบ้าน และนิทานจากทั่วโลก การเลือกเรื่องจากประเทศอื่น ๆ กระทำด้วยความพิถีพิถัน เพื่อสาธิตให้เด็กเห็นว่าประเทศอื่น ๆ ก็น่าสนใจเช่นกัน

4. นิทานชุด 5 ตอนแต่ละตอนจบในตัว เป็นนิทานที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น นิทานเรื่องจริง 5 เรื่องเกี่ยวกับหมา เป็นต้น

5. เรื่องจริงเสนอในรูปแบบนิทาน เช่น นิทานเรื่องจริง 5 เรื่องเกี่ยวกับทะเล นิทาน 5 เรื่องเกี่ยวกับฉลาม เป็นต้น

การเสนอนิทานประเภทต่าง ๆ ทั้ง 5 ประเภทไม่เข้มงวดนัก บางรายการอาจเป็นทั้งนิทานเรื่องยาวและเป็นทั้งตำนานรวมอยู่ในรายการเดียวกัน จะไม่จำกัดการหมุนเวียนรายการนิทานทั้ง 5 ประเภท แต่ประเภทต่าง ๆ ของนิทานจะเป็นแนวทางในการวางโครงการให้จัดรายการที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีรายการประเภทต่าง ๆ สลับกัน

สปีคาคต่อสปีคาค ความหลากหลายหรือการจัดรายการหลาย ๆ แบบในรายการเดียวและความแปลกใหม่ของรายการเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากเด็กเปื่อง่าย ผู้จัดรายการจึงต้องพยายามจัดรายการที่แปลกเพื่อสนองรสนิยมอันมีต่าง ๆ กันของเด็ก⁵⁶

ความหลากหลายและความพอเหมาะพอควรของรายการระหว่างสปีคาคต่อสปีคาคเป็นสิ่งสำคัญมาก ความแปลกใหม่ของนักเล่านิทานใหม่ ๆ ที่มีความชำนาญสำคัญเท่ากับความแปลกใหม่ของเนื้อเรื่อง รายการจะไม่น่าสนใจตาเสนอแต่ภาพซ้ำ ๆ ซาก ๆ

ภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์สามารถเสนอได้หลายแบบ เช่น อาจเป็นภาพจากหนังสือภาพ หรือเป็นภาพวาดเคลื่อนไหวได้โดยถ่ายทำเป็นภาพยนตร์การ์ตูน แต่ไม่ว่าจะเสนอแบบใดจะต้องคำนึงถึงความสมจริงซึ่งขึ้นอยู่กับความพิถีพิถันในการเลือกผู้เล่านิทาน ภาพวาด การออกแบบฉาก คนตรี และ ฯลฯ คุณเหมือนจะเป็นช่องว่างที่กว้างใหญ่ระหว่างหนังสือเด็กและการอ่านของเด็ก แต่ความจริงหนังสือเด็กและการอ่านของเด็กเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดรายการแจ็กกาโนรีต่างพยายามค้นหาอิทธิพลของรายการนี้ที่มีต่อผู้ชมวัยเด็ก โดยการศึกษานักชมรายการไปเยี่ยมและสัมภาษณ์เด็กถึงบ้านของเด็กเหล่านั้น สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู บรรณาธิการ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ให้คำตอบว่าเด็กผู้ชมรายการแจ็กกาโนรีจะโตขึ้นพร้อมกับความต้องการที่จะอ่านหนังสือด้วยความเต็มใจ เป็นการทำให้ผู้จัดรายการเชื่อว่าเด็กที่ชมรายการแจ็กกาโนรีจะถูกเราให้ไปอ่านนิทานเรื่องที่เขาได้ชมจากโทรทัศน์ ความสำเร็จของรายการแจ็กกาโนรีคือ ผู้จัดได้เชิญวิทยุชุมชนแข่งขันเพื่อออกรายการแจ็กกาโนรี และได้รับนิทานจำนวน 6,000 เรื่องเขาประกวดในรายการ นิทานเหล่านั้นจำนวนมากมีมาตรฐานสูงแม้ว่าจะมีบางเรื่องที่มีมาตรฐานต่ำ แสดงให้เห็นว่าเด็กจำนวน 6,000 คนเหล่านั้นได้มีความพยายามที่จะทำบางสิ่งบางอย่างมากกว่าการนั่งเฝ้าจออยู่หน้าจอโทรทัศน์เฉย ๆ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กมาก⁵⁷

⁵⁶ Ibid., p. 20.

⁵⁷ Ibid., p. 28.

รายการโทรทัศน์มีส่วนอย่างมากที่จะเร่งเร้าให้เด็กไปอ่านหนังสือ เช่น รายการ
กีฬาทางโทรทัศน์ในตอนเย็นจะกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงความต้องการที่จะพัฒนา
ความชำนาญในการกีฬา หรือรายการเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของประเทศหนึ่ง
จะกระตุ้นให้เด็กคนหาความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของประเทศอื่น ๆ การ
การอ่านหนังสือ อิทธิพลของการชมโทรทัศน์ในตอนเย็นจะทำให้เด็กไปค้นหาหนังสือประเภท
ที่ให้ความรู้จากหนังสือในเช้าวันรุ่งขึ้น อิทธิพลเหล่านี้เป็นผลให้เด็กอ่านเพิ่มขึ้นด้วยวิธี
การง่าย ๆ เช่น สารานุกรมซึ่งเด็กสนใจในหัวข้อหนึ่งจะมีโอกาสชักจูงเด็กให้ไปสนใจใน
อีกหัวข้อหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับกันใดเสมอ 58*

บรรดาผู้ใหญ่บางคนคิดว่ารายการโทรทัศน์ทำให้การอ่านของเด็กลดลง อันที่จริง
เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน เด็กบางคนอ่านน้อยลงเพราะถูกเสน่ห์
ของรายการโทรทัศน์สะกดไว้จนจ้อ แต่ก็มีเด็กอื่น ๆ ที่ชมรายการโทรทัศน์แล้วได้พบความ
รู้และจินตนาการของโลกใหม่ ทำให้เด็กพวกหลังนี้อ่านมากขึ้น 59

ในกรุงเทพมหานครยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อ
การอ่านของเด็ก แม้แต่กระทรวงศึกษาธิการก็มีจุดประสงค์ในการตั้งโครงการโทรทัศน์
เพื่อให้นักศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ดังนั้นอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อการอ่านของ
เด็กจะได้ทราบผลจากการสำรวจซึ่งจะปรากฏในบทความต่อไป

58 Kujoth Jean Spealman, Reading Interests of Children and
Young Adults (Metuchen, N.J.: Scarecrow Press, 1970), pp.
92-3.

59 Ibid., p. 401.